

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Imago Primi Saecvli Societatis Iesv

Bolland, Johannes

Antverpiae, 1640

Capvt Septimvm. Altera Societatis columna S. Franciscus Xauerius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97844](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97844)

scriptas, voluit Societati esse pro lege; sed eas grauissimorum Patrum iudicio subiecit. optabat enim tales esse, quæ tot nationum varietati, toto orbe, sine exceptione vllâ congruerent; haud ignarus, exceptionibus legum leges ipsas enervari. Itaque à totâ Societate seuerè expensas, summoque consensu probatas, iterum tamen ad limam reuocauit, & anno demum 1540. promulgauit. Ac ne tum quidem vim legis habere, nisi ab vniuersâ Societate iterum recognitas, voluit; correcturus si quid deprehendisset vsus & actio, quod tam accurata deliberatio non præuidisset. Post eius tandem obitum ad Præpositi Generalis comitia conuocata Societas, eas iterum summâ consensione probauit, & quadam quasi veneratione recepit. Per idem tempus Pontifex Paulus huius nominis quartus, eas ab quatuor Cardinalibus examinari iussas, & diu multumque discussas, tandem saluas atque integras quemadmodum acceperat, ne verbo quidem immutato, restituit. Quæ quidem Constitutiones cum ad intimam huius Instituti rationem naturamque pertineant, sintque nerui quodammodo & fundamenta huius quam sequimur disciplinæ; ipsumque adeò Societatis Institutum alium quam Ignatium secundum Deum non habeat Auctorem; cum ipsi Socij, prima nascentis Societatis auxilia ac roborata, ab Ignatio conscripti fuerint & instructi, iure merito vniuersa Societas Ignatium Auctorem Parentemque suum secundum Deum agnoscit & veneratur.

CAPVT SEPTIMVM.

Alterâ Societatis columna S. Franciscus Xauerius.

SI fas est res tenues cum amplis augustisque conferre, minimæ huius Societatis IESV primordia, nascentis primùm Ecclesiæ adumbratio quædam fuit. Quod enim huic Petrus & Paulus, hoc fuere Societati Ignatius & Xauerius; nisi quòd illis Ecclesiæ agrum sanguine suo rigare, his Societatis areolam sudore tantum & lacrymis perfundere licuerit. quamquam longum quoddam & peracerbum Ignatio & Xauerio martyrium fuit, martyrio carere: cui neuter defuit, sed hoc vtrique: id enim alter in Syriâ, in Indiis alter frustra quæsiuit. Ceterum venia fit comparationi; formam methodumque rerum & actionum, non dignitatem conferimus Diuorum, non sanctitatem: quorum res gestæ tam similes fuerunt, quàm simile fuit vitæ institutum, & quàm similis hæc minima Societas isti amplissimæ à Christo primùm inchoatæ. vtque primæua steterit Ecclesia, Petro & Paulo tamquam columnis secundum Deum potissimum nixa; ita Ignatio & Xauerio Societas nascentis: sed Petro & Ignatio Romæ, Paulo & Xauerio inter Gentes; ita Deus voluit. latius hi quidem laborarunt, sed non vtilius; imò nec latius, quia cura & directio vtriusque capitæ cum vtroque membro terrarum orbem pariter peragravit: vtque ad exactum rotundæ figuræ ambitum non minus iuuat interior circini pars, quæ videtur cessare, nec cessat, quàm quæ circumducitur, factura quod exterior, si tantum vices locisque mutantur; ita non minus Romæ Petrus & Ignatius, quàm in-

*Ignatius
& Xauerius
gemina
Societatis
columna.*

*Ignatius
& Xauerius
similes
Petro &
Paulo.*

ter Gentes Paulus & Xauerius, illi Ecclesiam, hi Societatem stabilierunt, auxerunt, propagarunt: & fortassis amplius, quia virtus à capite manare debet in membra; & pares erant vtrunque mutuis curis & laboribus, si Deus tantum voluisset functionum vices ac spatia permutare. Denique hi gubernarunt nauem, illi remiges validi fuere; vtrique ad felicem cursum æquè necessarij. Sed Petrum CHRISTVS caput Ecclesiæ dedit, Ignatium Societati; & vtrumque Romæ rerum summæ præesse voluit. vtrique enim crucem suam humeris gestans occurrit, illi Româ abeunti, huic Romam eunti: vtrique metum ademit, vtrique animos addidit, vtrique Romæ propitius fuit; virtutemque dedit, quâ & aduersarios vterque profigaret, & cum suis toto orbe laborantibus prouidendo, consulendo, imperando, toto pariter orbe laborarent.

Quàm verò similes moribus, expeditionibus, animis Paulus & Xauerius fuere! illum ideam, hunc ideæ imaginem credas. Paulum implacabile bellum CHRISTO inferentem, & Ecclesiæ nascentis membra lacerantem diuina vis tandem fregit, & in partes suas traxit: Xauerium Deo contumaciter resistentem, Ignatius expugnauit magis quàm flexit. Aperuit Deus Ananiæ Paulum sibi delectum, qui nomen eius per Gentes & Regna circumferret: significauit quoque Deus Xauerij sorori Xauerium se destinare Apostolum, à quo nomen eius in nouum Orbem vltimumque Orientem perferretur. Ambo iam auctorati CHRISTO, pares orbi terrarum animos attulere: quorum si labores contemplere, geminas Apostolorum turmas; si itinera, alatos putes. in quibus vterque ter naufragium passus, & cum illis tot gentium salus; nisi mare sentiens quos veheret, virtutem suis furis potentior in littora effudisset incolumem. Nec minore periculo immanes vterque gentes instruxit, quàm adiit. In necem Pauli coniurauere Iudæi; in Xauerij caput, Bonzj. Paulus in corbe per muros dimissus, Franciscus in frondosis arborum ramis latens barbarorum impetum declinavit. Sudaria & semicinctia Pauli morbos corporibus exegerunt? idem fecere cruces & rosaria Xauerij. Cadauera Paulus animauit? Xauerius sepelienda iam corpora reddidit vitæ. Sed maiora his miracula erant ipsi, & in vtroque excelsus ille & inuictus animus, & magnitudinis Christianæ plenus, quæ non in ambiendis, sed spernendis honoribus & commodis consistit; quæ diuinæ gloriæ studio ardens, Deoque non sibi nixa, nihil supra vires suas putat; quam labores, vigilia, aëris atque hominum iniuriæ, fames, fitis, vitæ pericula, tormenta non debilitant, sed pascunt & augent, non secus atque oleum flammam accendit. Hæc Christiani excelsitas pectoris, cum flagrantissimâ charitate coniuncta, angustum vtrique reddebat orbem terrarum. Hinc vterque tam meruit gloriosum Apostoli nomen, quàm expleuit munus.

*Xauerius
Ignatij
mentem
perfectè
exsecutus
est.*

Postremò, vt Paulus in stabiliendâ instituendâque Ecclesiâ, eiusque finibus proferendis, velut dexterum Petri brachium fuit; ita Xauerius in formandâ propagandâque Societate, & quod illa spectat, amplificando Religionis Christianæ cultu, plenissimè re perfecit, quidquid Ignatius aut faciebat, aut faciendum animo conceperat. Et quamuis ante confirmatam Societatem in Indias nauigaturus Româ discesserit Xauerius,

uerius, nec vniquam scriptas ab Ignatio Constitutiones viderit (quæ à morte Xauerij in Europâ primùm fuere promulgatæ) in Societatis tamen administratione tam admirabilis eius fuit cum Ignatij mente confensus, vt crederes nihil agere Xauerium in Indiâ nisi ductu Ignatij; aut nihil facere Ignatium in Europâ, nisi ex sensu Xauerij. Id paucis ostendo, ex quibus fieri potest coniectura de omnibus. Ignatius non tamquam prælatum fratribus suis, sed tamquam famulum se præbebat: Xauerius Paulo Collegij Goani Reçtori in mandatis dedit, Christianæ magis humilitatis quàm potestatis memor, nihil minùs in imperio quàm imperium cogitaret. Vterque de rerum successu à laborantibus procul Sociis, voluit certis ad se temporibus scribi. Vterque voluit nostros arcana cogitationum Præsidibus suis aperire. Vterque conscientie examen, rerum cælestium meditationem, studiosissimè suis inculcauit, tamquam necessaria virtutis & vitæ sanctioris alimenta. Rudium & puerorum institutio ita fuit ambobus cordi, vt ab eâ re pendere censerent omnem propè Reipublicæ Christianæ felicitatem & salutem. quod munus voce, scriptis, exemplo mandauerunt suis magis, quàm commendarunt. nec minore charitate voluerunt nosocomia carceresque ad afflictorum solatium à suis frequentari. Quàm verò honores vterque auersabatur, & à Societate excludebat, tam volebat Ecclesiarum Antistites à Societate obseruari. Neuter vniquam aliquid admisit, aut à suis admitti passus est, tamquam laboris Christiani stipendium. Corporis macerationes neuter putauit æquales omnibus præscribendas; sed videndum censebant, quid cuiusque conditio, vires, virtus ferrent. Cùm vterque magnam in nostris doctrinam requireret; inutilem tamen illam, imò noxiam, iudicabat, si virtute destitueretur. Quare considerati etiam erant ambo & parci in adlegendis ad Societatem; multi in periclitandâ adlectorum indole ac virtute; nequaquam cunctabundi in dimittendis, quos minùs idoneos experimenta ostendebant. Xauerius auctor erat Sociis, vt vota quotidie renouarent, tamquam acerrimum telum contra diabolum, & firmissimum constantiæ munimentum: Ignatius ob eandem causam votorum renouationem etiam lege sanciuit. Vterque ex obedientiâ æstimabat veram germanamque sobolem Societatis. Itaque Xauerius obsequij exactor erat acer, quod ipse Ignatio re, voluntate, iudicio ac sententiâ mirè præstabat: vtque Ignatius Xauerium, vel hoc nomine, præcipuo quodam sensu diligebat; ita Xauerius facillimus erat erga obsequentes ac morigeros, seuerus in contumacibus coercendis; nullam perniciem dicens maiorem pernicacibus ingeniis posse contingere, quàm si timidè indulgenterque tractentur. Itaque Antonium Gomez, quamuis egregiis naturæ dotibus insignem virum, quamuis Collegij Goani Reçtorem, quia durum illum ac restitantum sensit, è Societate dimisit; hoc ipso tempore, quo Ignatius in Europâ, datis in omnes Prouincias litteris, severo obedientiæ imperio cauit, ne quis Moderatorum contumacem quempiam sustineret, sed continuò dimitteret, præsertim si illi ipsi qui præsent, obedire negligerent. Vsq; adeò vnus & idem spiritus tantis interuallis distinctas Ignatij & Xauerij mentes afflabat. Ita Xauerius optimus discipulus non

Constitut.
Societ.
Orlandinus
in Histor.
Societ.
Turcellinus
de Vitâ
S. Xauerij.

modò hauserat omnem magistri doctrinam, sed etiam mentem & animum quodammodò induerat; profusè vt si Constitutiones sancti Patris Ignatij numquam perlatæ fuissent in Indiam, steteret tamen illic Societas, nec vllum sui discrimen vel ipsa percepisset, cum in Xauiero suum quoque haberet Ignatium.

CAPVT OCTAVVM.

Societatis Institutum à Sede Apostolicâ confirmatur.

Societas quamuis adhuc erat exigua, & tantum velut fegetis spes in herbâ, vtpote à Pontifice nondum confirmata; maior tamen erat quàm vt inuidia eam ferre posset. Horribilem hæc illi impègit hæreseos calumniam; sed quæ tantum profuit, quantum nocere studuerat: nec enim in auctorum capita dumtaxat retortum est, quidquid illi in innocentiam erant machinati; sed etiam infamia ipsa, quam nouæ familiæ inurere conabantur, Societatis gloriam auxit: causâ enim fuit vt Romanus Iudex in Sociorum mores & vitam inquireret, in quibus cum aliam calumniarum causâ non deprehenderet, quàm motum probitatem; publico innocentiae testimonio virtutem paucis notam ante oculos posuit vniuersorum. Itaque fama breuè hinc assurgens, non Vrbe modò & Italiam, sed Alpes transgressa, magnam Europæ partem nomine simul & desiderio Societatis impleuit; simulque Patribus animos fecit, vt de Religione condendâ seriò deliberarent. Dum deliberant, fructus indies crescens omnes facillè induxit, vt è re communi id fore decernerent, ne tanta orbis Christiani vtilitas mox cum paucis hominibus concideret, si deessent qui in eorum locum laboreque succederent. Videbant quidem Patres arduum impetratu negotium fore; nihilominus Ignatius Deo nixus, quem Romæ sibi iam propitium fenserat, nec dubitabat deinceps fore, hanc curam sibi à Sociis impositam ingenti animo complexus, Instituti formulam in certa capita quàm dilucidè ac breuiter tam accuratè digessit, in idoneam occasionem imminens illud Pontifici simul & desiderium suum proponendi. Commodum Pontifex (is erat Paulus III.) negotiorum turbis sese nonnihil subduxerat, & Tiburtini recessus amenitate ac solitudine animum & vires reparabat. Hanc nactus opportunitatem Ignatius, Instituti formulam per Contarenum Cardinalem illi suppliciter offert, oratque vt Apostolicâ eam auctoritate sancire dignetur. Pontifex acceptam iubet à Thomâ Badiâ sacri Palatij Magistro, qui deinde in Cardinalium cœtum adscriptus fuit, cognosci. Ab eo probatam, vbi legit accurateque perpendit ipse Pontifex, siue admiratione rerum captus, siue diuino actus instinctu, *Spiritus Dei*, inquit, *est hic*. Patrumque pia studia & consilium vehementer probauit: simul istud adiecit, sese prælagire animo, piam illam Patrum industriam id temporis in publicum animarum bonum conspirantem, afflictis Ecclesiæ rebus non leui præsidio atque ornamento fore. Hoc testimonium à CHRISTI Vicario Societati datum III. Nonas Sept. anno 1539. xxxix. velut prima quædam approbatio

*Ignatius
Institutum
formulam
Pontifici
proponit.*